

פרוטוקול מס' 27

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ב', כ"ו באייר תשל"ל - 1.6.70, שעה 11.00

נסח:

חברי הוועדה:
א. כץ - היו"ר
ש. ארבל - אלמוזלינו
ש. לוין

מוזמנים:
נציגי הסתדרות המורים:
י. בן-יוסף
מ. לבנון
ש. הראל
נ. סרון

מוזכיר הוועדה: פ. פלקסר

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: המשך שמיעת נציגי המורים בנושא מעמד המורה בישראל.

אני פותח את הישיבה.

הי"ר א. כץ:

אני מביא לידיעת חברי הוועדה את תשובות משרד החינוך, עיריית תל-אביב ועיריית חיפה לענין המלצותיה של הוועדה לגבי החלת חוק לימוד חובה על אזורים טעוני טיפוח בערים סבוטסות:

תשובת משרד החינוך והתרבות:

בהתאם להמלצתה של ועדת החינוך והתרבות נבדקה האפשרות להחיל את החוק בתשל"א, בנוסף על הישובים שרשימתם אושרה על ידי הוועדה, גם על שכונות או אזורים טעוני טיפוח בתל-אביב וחיפה. המחלקות לחינוך של תל-אביב וחיפה ביקשו לא להחיל את החוק בתחומיהן בשנת תשל"א. בסצורף העתקי תשובותיהן.

עיריית תל-אביב כותבת:

סמיכות בלתי הלויית באגף החינוך לא ניתן לבצע את החוק בשנת תשל"א.

עיריית חיפה כותבת:

כידוע לך מתקדמים אנו בשלבי ביצוע הריפורמה ולפיכך תיכננו את הבנינים החדשים בחינוך וכן שימוש במקומות שיתפנו בבתי ספר יסודיים בעקבות עזיבת כיתות ז' ו-ח. על כן רואים אנו כי הארכת חוק חינוך חובה בחיפה יתמשש יחד עם ביצוע הריפורמה. לא נוכל בשלב זה להציע תוכניות לזמן קצר בלבד ועל כן אנקשך לכלול את הארכת חוק חינוך חובה בחיפה כקשורה להליכי ביצוע הריפורמה בעיר.

המשך שמייעץ נציגי הסתדרות המורים בנושא "מעמד המורה בישראל"

נציגי הסתדרות המורים ישיבו לשאלות חברי הוועדה.

ס. לבנון: לשאלה האם רק 7%-8% מכלל המחנכים זוכים להעלאה בדרגה: האחוז אינו עולה על 8%. מתוך 40,000 מחנכים בארץ רק 3,000 בעלי תפקידים.

י. שריד: לא ייתכן שמספר המפקחים המנהלים והסגנים מגיע ל-3,000 בלבד. בדקו זאת שנית.

ס. לבנון: גם אם יש עוד אלף בעלי תפקידים בכל זאת אשרויות הקידום לגבי המורה מועטות מאד.

לדבריו של חבר-הכנסת גולדשטיין שלא נמצאו די מורים מן הציבור לתפקידים פיוחדים: מבחינה ארצית אין זה נכון. עובדה שאוישו כל התפקידים שהיה צורך לאיש אותם.

לשאלה האם הדרגת מורים חייבת להיות כללית או אנדיבידואלית: בשתי הצורות צריכה ההדרגה להעשות על ידי הפיקוח. מכיוון שהמפקח אינו יכול להשתלט אפילו על עבודה בצוותים, כאשר מדובר על 200-300 מורים, הוא יכול להגיע לכל מורה בעזרת מנחים ומדריכים.

לשאלה האם יש להסתדרות המורים עמדה מוסכמת בענין האקדמיזציה: העמדה מוסכמת. מכיוון שלא כל המורים והגננות העובדים בפועל מסוגלים לעבור תהליך זה בקלות הצענו השכלה אקדמית ללוונטית - גם אם לא אקדמית פורטלית - כדי להכשיר אותם עד כמה שאפשר.

האם יש בכלל בציבור כזה של רבנות פוטנציאל אינטלקטואלי לאקדמיזציה של מורים? - יש. אם לא לאקדמיזציה מלאה הרי גם לאקדמיזציה חלקית.

לשאלה האם צריך להיות ספר חוקים לפיו יפעל המצוות: אם ציבור המורים ישתלב בפיקוח על האתיקה המקצועית בוודאי נקבל זאת.

ט. לבנון:

היוקרה המקצועית מזווית הראיה של המנהל והמפקח: לפי החוק במדינת ישראל חייב המנהל ללמד מספר שעות בכיתה, וגם המפקח נכנס לכיתה לשם הדרכה, כך ששניהם אינם תלויים מן המקצוע למרות התפקיד שהם ממלאים.

היו"ר א. כץ:

לא תפסיד תדמית המפקח בעיני המורים חיונית והדבר מתבטא לעתים ביחס של זלזול למפקח או חשש ממנו.

ט. לבנון:

ייתכן שלדבר זה יכולה היתה להיות תקנה על ידי רוטציה.

מהי עבודה של הסתדרות המורים בנוסף להגנה המקצועית הישירה, שהוא עיקר תפקידה? -

1. קיום קרן משותפת עם משרד השיכון כדי לעזור בדיור להשכרה למורים בישובי ספר.

2. הוצאת שלושה בטאונים: הד החינוך - שבועון, החינוך - על מחקר חינוכי והגות חינוכית, הד הגן - לגננות.

3. קיום התכנסויות, פעולות חרות, חברה ובידור בכל סניף מ-25 הסניפים הקיימים בארץ.

4. ארגון טיולים משותפים.

5. פעולות השתלמות יחד עם משרד החינוך והתרבות: מפעלים דו-שנתיים, שנתיים וחד פעמיים. בית ספר גבוה להשתלמות מורים לקראת תואר אקדמי.

6. קיום הוצאת ספרים המוציאה ספרות פדגוגית, שלול הסתדרות המורים לא היתה יוצאת לאור.

לשאלה מה יש לעשות לקידומו של המחנך: יש אלפים מביני המורים העושים עבודה נפלאה ורבים מהם חיים במצוקה כספית. המדינה חושבת עליהם מעט מדי ועושה למענם מעט מדי. ייתכן שאם יתעוררו לענין זה ישתנה משהו.

ג. מרון:

לענין ההשתלמות: במסגרת שעורי ההשתלמות - לרבות שעורים במשך שנת הלימודים, שעות אחדות בשבוע והשתלמויות בחופשים - השתתפו 11,000 איש. בהתחשב בעובדה שההשתלמות נעשית על חשבון זמנם החופשי של המורים ועל חשבון כספם, הרי שהמאמץ שהם מקדישים להשתלמויות האלה הוא המכסימום שאפשר לדרוש מהם. אי אפשר לדרוש השתלמות חובה מן המורים כאשר ההשתלמות אינה נחשבת בחלקה כחלק מן המשרה שלהם. חלק מן ההשתלמות צריך ליפול גם על שכמ המדינה על ידי כך שהשתלמות המורה תחשב כחלק ממישרתו.

היו"ר א. כץ:

האם את מסכימה לכך שחלקה של ההשתלמות ייעשה על חשבון ימי הוראה וחלקה על חשבון ימי פגרה?

ג. מרון:

כן, ואני חושבת שזו גם דעת הסתדרות המורים.

לאפשרויות האקדמיות: יש קרן המאפשרת למורה לצאת פעם אחת בשנות עבודתו לשנת השתלמות. שלישי משלם המורה מסכורתו ושני שלישי - משרד החינוך. לא רבים נמשכים לחברות בקרן זו כי אין מסגרת מתאימה בה יכול המורה לרכוש את כמות היידע במקצועות הדרושים לו. שמיעת הרצאות באוניברסיטה כשומע חופשי במספר מקצועות אינה תכלית המצדיקה את ההשתלמות. מוצע להקים מסגרות השתלמות הסובליות לאקדמיות, שאפשר לצבור בהן קרדיט משך כמה שנים, ואילו שנת ההשתלמות תהא השנה האחרונה בה משיגים את התואר.

היו"ר א. כץ:

הצבא הגיע להסכם עם אוניברסיטת תל-אביב שבמסגרת פו"ם מקנים לאנשי הצבא לימודים

יו"ר א. כץ:

קדמאים - לפי חוכמת האוניברסיטה ועל ידי טרזים אוניברסיטאיים -
גיאוגרפיה והסטוריה. שנת לימודים זו תחשב כשנה לכל דבר אם ירצה מישהו
הם להמשיך ללמוד לקראת תואר ב.א. אפשר לבוא בהסכמים דופים עם
אוניברסיטאות לגבי טורים.

פרוץ:

לשאלת חברת הכנסת הרמן מדוע אין הטורים
מתכננים הרצאות ברדיו, עבודות מחקר לטורים
שיתוף הטורים במסגרת פעולות בתי הספר: אינני יודעת באיזו סידה תפקידה
ל הסתדרות הטורים לטפל בעניינים מסוג זה. קיים נסיון בשיתוף הטורים
לפעילות בית הספר - יש בתי ספר רבים ליד מועצות מקומיות להורים - אבל
השתתפות דלה לפני או משום שהטורים עסוקים בדברים אחרים אג. משום שאין
חנכים אותם מספיק לענין זה.

לשאלה אם באמת לא ניתן להוציא ילד חריג
ובית הספר ללא הסכמת ההורים: הדבר באמת אינו ניתן.

להערת חברת הכנסת הרמן שיש סיכון בכך אם
יקח על עצמו את הסמכות להוציא ילד למסגרת אחרת: אין כוונה להוציא
ילד על סמך התרשמות המורה, ההנהלה או המועצה הפדגוגית של בית הספר.
ודובר על ילד שעבר סיבוכים ומעקבים שקבעו כי אינו מתאים למסגרת בית ספר
יגיל.

לגבי התקדמות המורה: התקדמות של מורה אינה
הכרחית להתקדמות לקראת ניהול, שהוא סוג אחר לגמרי של הוראה. טורים רבים
יוצאים להמשיך לעבוד בכיתהם ולזכות להערכה על העבודה שהם משקיעים.
וטורים מצויינים רבים אינם זוכים לתוספת שכר והדבר טעון חיקון.

שריד:

האם מרכז הטורים יסכים לדרגות משכורת
דיפרנציאליות לפי טיב העבודה?

לבנון:

דבר זה ייתן מקום לתופעות לא רצויות, כמו
חנופה, בגלל העדר אפשרות מדידה אובייקטיבית

ול טיב עבודת המורה.

פרוץ:

אני מניחה שתימצא הדרך למדידה אובייקטיבית.
ללא זאת אין למורה שום סולם התקדמות בפקצו

ורט לוותק.

יו"ר א. כץ:

יש אפשרות של יצירת דיפרנציאליות בתפקידים
בבית הספר.

שריד:

הדבר תלוי בגודל בית הספר. אי אפשר ליצור
תפקידים מלאכותיים.

פרוץ:

לדבריו של חבר הכנסת גולדשטיין שאמר כי
מורות סרבו לעבוד לתפקידים שהציע להן:
מורות יש משפחה שבה הן צריכות לטפל. רבות מהן תהיינה מוכנות להחליף
מורה בעבודה אם תהא להן האפשרות לשכור מישהי לעבודת הבית - דבר שעולה
כסף רב ושהמדינה אינה מוכנה להכיר בו לצורך מט הכנסה.

לענין שכרם של הטורים: כל זמן ששכרם של
טורים ימשיך להיות כפי שהוא כיום ימשיך המקצוע להיות נחלתן של נשים,
ועבורן זו משכורת שניה במשפחה, ושל אנשים שמסיבות שונות אינם יכולים
להיכנס למקצועות מסחלמים יותר.

בן-יוסף:

לגבי המועצה הפדגוגית של הסתדרות הטורים:
עד לפני שנתיים הייתה מועצה פדגוגית מרכזית,
והייתה מתכנסת כשש פעמים ודנה בכעיות האקטואליות של התינוך בארץ. הדיכויים
יוכזו בדפוס והוצאו בצורת חוברות.

בשנים האחרונות לקיום מועצה זו התחילה לפעול
מועצה הפדגוגית של חטיבת הטורים בתינוך העל-יסודי, בה משתתפים טורים
וכל סוגי בתי הספר העל-יסודיים. גם מועצה זו ריכזה את הדיונים בהוצאות

י. בן-יוסף:

הנשלחות לכל בתי הספר והמורים המעוניינים.

כאשר המועצה הפדגוגית המרכזית פורקה הוקם חוג פדגוגי הון בבעיות חינוך ושבו משתתפים בעיקר מורים בעלי השכלה גבוהה. השנה עוסק החוג בנושא: תיכנון החינוך לעשור הקרוב. גם חוג זה ירכז את עבודתו בדפוס כדי להביא אותה לידיעת הציבור הרחב.

תשובות לשאלות שנשאלו:

אחד הגורמים של הפמיניזציה בחינוך הוא אי התאמת החינוך לשינויים הטכנולוגיים. נשארנו עדיין בתחום של כארבעים תלמיד למורה בה בשעה שמתכננים עתה שינויים רבים בהוראה: עבודת צוות, עד 300 תלמיד, מכשירים חדשים, שעורים מרוכזים, עבודה עצמית, פעולה אינדבידואלית. ריכוז מקצועות בהתאם לתוכניות. בכל הדברים הללו ובניצול מכשירים, המצריכים חידוש ויזומה, עוסקים בדרך כלל גברים.

לא די באקדמיזציה. אני מתאר לי את המורה כאדם הלומד בתוקף תפקידו כל ימיו; אדם המשלב עצמו בציבור.

יש לשלב בהכשרת המורים שלושה נושאים

עיקריים:

1. הכשרת המורה ללמידה הכלולה בתפקידו כשך

כל ימי חייו.

2. הכשרת המורה להיות ער לתוכנית הלימודים ולקשר שלה עם סביבתם הכלכלית והחברתית של תלמידיו, ובהתאם לכך אף לדרוש שינויים.

3. הכשרת המורה ליצירת קשר עם הציבור שלו וידיעת הציבור שלו. בשלב מצומצמם - שיתוף פעולה עם ההורים. בשלב רחב יותר - עסקנות ציבורית בקהילה.

ש. הרמל:

לענין הפמיניזציה: מה שקרה בארץ ובארצות אחרות בעולם קרה מסוים שלא ניתנה חשומת לב מספקת לצד הכלכלי של המחנך. גם למורה אין השכר מספיק מסוים יוקר העזרה שהיא צריכה לקחת לבייתה.

חייבים לתת את הדעת על שכר גבוה הרבה יותר כדי למשוך גברים למקצוע ההוראה וגם כדי להקל על האשה המורה שרוצה להיות בתונה כולה לעבודתה. אין להסתכל על משכורת המורה כעל משכורת שניה.

בין עובדי המדינה מקצוע ההוראה הוא היחיד בו מפתרים אדם מעבודתו בגלל עבירות שסמעת. דבר זה בעשה רק בהסכמתה של ועדה פריטטית שבה יושבים נציגי הסתדרות המורים ונציגי משרד החינוך. הפיטורין במקרה כזה פלווים בפיצוי.

המלצנו שלעובד הוראה, לאחר עשרים שנות עבודה, יינתן לפרוש בחנאים שיספקו אותו. חלק משיפור רמתו של המחנך הוא גם בהוצאת מחנכים עייפים מעבודתם.

לגבי השתלמויות גננות: מכיוון שהגננת סבודרת בעבודתה פארגנת כל מפקחת פגישות של גננות לליבון בעיות. נוסף לכך יש קורסים הנערכים משך כל השנה. קורסים ללימודי טבע, כימיה ופיזיקה לגננות, הנערכים בשיתוף עם המחלקה לגננות בהסתדרות המורים. כן יש קורסים לפיתוח פיזי-טוטורי ולבעיות מיוחדות של הגן. בקיץ יש ארבעה ימי הערכות שבהם ניתנות הרצאות באופן כללי וששתתפזות בהם כל הגננות. קיים גם קורס אונזיברסיטאי לגננות המתקבלות בו רק לאחר ותק מסויים והמלצה של הפיקוח. בבר-אילן הן לומדות בחוג לפסיכולוגיה וחינוך. בחיפה וירושלים יש קורסים ליד האוניברסיטה, עם מרצים אונזיברסיטאיים, בתוכנית מיוחדת לגננות. הפגם שבענין זה: אין לגננת שום גמול על לימודיה באוניברסיטה, שיהיה בו כדי להמריץ גננות לעזוב את הבית ולהפסיך ללמוד.

ו. הראל:

לגבי פעילות עם הורים: העבודה הנעשית עם הורים היא רכה, לרבות ארבע אסיפות הורים בשנה, אך יחד עם זאת רוצים לשתף את ההורים בעבודה היומיומית. כדי לעשות זאת חייבים יהיו לפתוח וורסים מיוחדים.

הישיבה נבעלה בשעה 12.54